

Спеціалізованій вченій раді Д 26.055.03
Київського національного торговельно-
економічного університету

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Кладченко Марії Володимирівни

«Фінансове забезпечення державних закладів вищої освіти України»,

подану на здобуття наукового ступеня

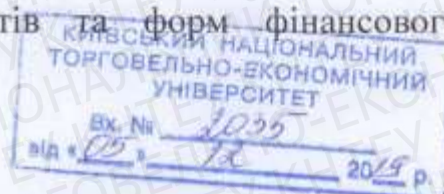
кандидата економічних наук

за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Актуальність теми дослідження

Фінансове забезпечення державних закладів вищої освіти потребує комплексного підходу до визначення основних інструментів державного впливу. Фінансова політика повинна ґрунтуватися на формуванні ефективної фінансової системи, використанні дієвих методів і інструментів бюджетного регулювання, узгодженні цілей, форм, методів та джерел фінансування, що сприятиме розвитку вітчизняної системи вищої освіти, активізує темпи економічного зростання та суспільного розвитку, забезпечить реалізацію стратегічних пріоритетів національної економіки. За сучасних умов соціально-економічних перетворень важливим є забезпечення методологічних та інституційних передумов для формування ефективної системи фінансового забезпечення з урахуванням потреб та інтересів державних закладів вищої освіти. Подальше удосконалення вітчизняної системи фінансового забезпечення вищої освіти має здійснюватися з урахуванням макроекономічної динаміки, процесів інституційного розвитку та передбачати практичну реалізацію, націлену на результат.

Важливо відмітити, що сучасний динамічний розвиток потребує модернізації механізму фінансування державних закладів вищої освіти, що передбачає модифікацію методів, інструментів та форм фінансового

забезпечення, диверсифікацію фінансових джерел, підвищення результативності використання фінансових ресурсів. Посилення рівня координації та функціонування відповідних інституційних засад забезпечить дієвий вплив фінансової складової на розвиток вітчизняної системи вищої освіти.

На даному етапі соціально-економічного розвитку важливим є удосконалення підходу щодо посилення результативності фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти України, що сприятиме ефективному використанню фінансових ресурсів, розвитку вищої освіти, підвищенню рівня інноваційності економіки, забезпеченню національних інтересів.

Вищевикладене свідчить про актуальність та своєчасність дисертаційної роботи здобувача Кладченко Марії Володимирівни.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій дослідження

Наукові положення, висновки і рекомендації дисертації Кладченко М. В. мають належний ступінь наукової обґрунтованості, що обумовлено узагальненням і аналізом значної кількості наукових публікацій з питань фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти як інструменту впливу на соціально-економічний розвиток за умов трансформаційних процесів в країні. Дисертантом досягнуто основну мету дослідження – розвиток теоретичних засад і удосконалення методологічних положень фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти України в умовах економічних перетворень.

Методологічною основою дослідження є відповідні положення, сформовані фінансово-економічною наукою.

У роботі застосовано сукупність методів і підходів, що дозволило реалізувати концептуальну єдність дослідження. Методи узагальнення та наукової абстракції, порівнянь, історичного та логічного використано при

розкритті теоретичних підходів до визначення сутності та особливостей фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти; діалектичний метод застосовано при визначенні зарубіжного досвіду та сучасних підходів до фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти; за допомогою економетричного методу визначено вплив джерел і методів на ефективність фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти України; системний та структурний методи використано при обґрунтуванні моделі державного фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти.

Інформаційну базу дослідження становили законодавчі та нормативно-правові акти з питань фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти України, статистичні та аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, Рахункової палати України, Міністерства освіти і науки України, Міжнародного валютного фонду, Світового банку, відповідні монографії, наукові статті вітчизняних та зарубіжних вчених.

Наукові положення, результати, висновки дисертаційного дослідження підтверджуються публікаціями у наукових виданнях та їх апробацією на науково-практичних конференціях.

Аналіз дисертаційної роботи, розроблених і представлених в ній наукових положень та рекомендацій дозволяє зробити висновок про достатній ступінь їх обґрунтованості згідно встановлених вимог та відповідність дисертації Кладченко М. В. спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій дослідження

Достовірність результатів дослідження, висновків і рекомендацій, які містяться в дисертаційній роботі в цілому є достатньою. Наукова проблема, досліджена автором, базується на аналізі законодавчих та нормативно-правових актів з питань формування системи заходів фінансового

забезпечення державних закладів вищої освіти України, статистичних та аналітичних матеріалів органів державної влади, наукових працях провідних вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів. Достовірність наукових висновків та рекомендацій підтверджена їх практичним впровадженням у діяльність центральних органів виконавчої влади та публікацією матеріалів дослідження.

Наукова новизна результатів дослідження

Серед найбільш важливих наукових результатів дисертаційної роботи можна відзначити наступні:

1. У роботі розкрито сутність фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти як сукупності економічних відносин, що виникають між учасниками ринку освітніх послуг, зокрема, закладами вищої освіти, державою, суб'єктами господарювання та домогосподарствами, щодо формування відповідного обсягу фінансових ресурсів для забезпечення функціонування та розвитку державного закладу вищої освіти через процеси нагромадження та використання фінансових ресурсів за умови диверсифікації їх джерел, що сприятиме створенню умов для економічного зростання, суспільного розвитку, досягнення національної безпеки (с. 30–44).

2. Удосконалено положення щодо оптимізації чисельності державних закладів вищої освіти задля підвищення ефективності використання видатків державного бюджету на вищу освіту в країні (с. 99-102).

3. Заслужують на увагу представлені підходи до положення щодо забезпечення релевантності вищої освіти, яка за умов високих темпів розповсюдження знань та інновацій зазнає значних змін, актуалізує питання необхідності післядипломної освіти, розширює віковий діапазон потенційних здобувачів вищої освіти, що сприяє збільшенню обсягів фінансових потоків до бюджетів державних закладів вищої освіти, підвищенню результативності їх фінансового забезпечення (с. 198-202).

4. Представляють певний науковий інтерес розвинуті положення щодо визначення підходи до напрямів удосконалення фінансового забезпечення за

рахунок обґрунтованого розподілу обсягу видатків державного бюджету між закладами вищої освіти, диверсифікації фінансових джерел та оптимізації витрат державними закладами вищої освіти, що забезпечать дієвий розвиток системи вищої освіти як вагової складової економічного зростання (с. 172-173, 188-190, 200-201).

5. Актуальним є проведена у роботі систематизація та узагальнення зарубіжного досвіду щодо формування підходів до фінансового забезпечення вищої освіти та підвищення відповідальності розпорядників бюджетних коштів у фінансовому забезпеченні національних систем вищої освіти, що сприятиме визначенню дієвого механізму фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти країни (с. 62-79).

Наведені у дисертаційній роботі обґрунтування положень наукової новизни результатів дослідження, авторські публікації, практичні впровадження підтверджують відповідність висновків та результатів дисертації Кладченко М. В. встановленим вимогам Міністерства освіти і науки України щодо їх новизни та достовірності.

Повнота викладення результатів дослідження в опублікованих працях

Основні результати наукового дослідження викладено у чотирнадцяти наукових працях, у тому числі шести статтях у наукових фахових виданнях, загальним обсягом 5,4 друк. арк. Ознайомлення зі змістом наукових праць свідчить про повноту відображення в них основних положень та результатів дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані в роботі, викладені в авторефераті, який за своїм змістом відповідає дисертації. В авторефераті розкрито мету, завдання і зміст дослідження, наукову новизну, апробацію основних наукових результатів та їх практичну значимість.

Одержані здобувачем результати, в значній мірі, визначають механізм формування фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти України як інструмент впливу на соціально-економічний розвиток країни.

Значущість висновків, результатів дослідження здобувача для науки і практики

Теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи, що розкривають сутність фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти України з метою їх ефективного розвитку, мають практичне значення у процесі реалізації політики держави у сфері вищої освіти.

Основні висновки та результати дисертаційної роботи використано Секретаріатом Кабінету Міністрів України при підготовці проектів нормативно-правових актів з питань розробки та реалізації бюджетної політики (довідка від 05.07.2019 № 67/154/1-19).

Положення дисертаційної роботи використано у навчальному процесі Київського національного торговельно-економічного університету при викладанні дисципліни «Фінанси», «Бюджетна система» (довідка від 14.06.2019 № 1411/01-02).

Висновок про відповідність дисертації встановленим правилам і вимогам

Зміст дисертаційної роботи Кладченко М.В. викладено в логічній послідовності, що забезпечило в цілому вирішення поставлених завдань відповідно до визначеної теми. Дисертаційне дослідження за своїм змістом, основними науковими положеннями, висновками та практичними рекомендаціями є завершеною науковою працею. За структурою, обсягом та оформленням дисертація поставленим вимогам до кандидатських дисертацій. Виклад матеріалу дисертації подається обґрунтовано, розділи дисертаційної роботи взаємопов'язані між собою, висновки й пропозиції впливають із змісту дисертації.

Зауваження та дискусійні положення дисертації

Відзначаючи позитивні сторони роботи, слід звернути увагу на певні зауваження та дискусійні положення, а саме:

1. В першому розділі дисертаційної роботи ґрунтовно розкрито теоретичні засади фінансового забезпечення вищої освіти (с. 33-30, 44-60). Водночас, було б доцільним більш розгорнуто розкрити положення щодо підвищення адаптивності фінансового забезпечення закладів вищої освіти до інституційного середовища економіки, стратегічних пріоритетів соціально-економічного розвитку країни.

2. При узагальненні положень зарубіжного досвіду реалізації стратегій розвитку фінансового забезпечення вищої освіти задля створення умов для соціально-економічного розвитку в країнах з розвинутою економікою (с. 79, 82), доцільно було б більш ретельно проаналізувати механізм фінансової взаємодії закладів вищої освіти з недержавним сектором, в умовах посилення ролі приватних фінансів в забезпеченні економічного зростання.

3. У другому розділі дисертаційної роботи проведено аналіз джерел фінансового забезпечення вітчизняних державних закладів вищої освіти в період 2008-2018 років (с. 123-139), однак варто було б здійснити більш поглиблений аналіз особливостей формування власних надходжень державних закладів вищої освіти на даному етапі соціально-економічного розвитку країни.

4. У роботі зазначено, що важливим аспектом підвищення ефективності фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти є посилення процесів диверсифікації всіх аспектів вищої освіти (с. 200). При цьому, доцільно було б більш розгорнуто розкрити положення щодо удосконалення фінансового забезпечення дуальної освіти, дистанційного навчання.

5. В дисертаційному дослідженні окреслено механізм впливу фінансування вищої освіти на забезпечення національної безпеки, фінансова складова якої орієнтована на виявлення та нейтралізацію ризиків, пов'язаних з рухом фінансових ресурсів (с. 192-194, 203-209). Проте, більше уваги слід було б приділити аналізу стійкості вітчизняної фінансової системи, фінансового забезпечення розвитку людського потенціалу за умов посилення процесів інтеграції країни у світовий економічний простір.

Проте висловлені зауваження та побажання в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження.

Загальна оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Кладченко Марії Володимирівни виконана на тему: «Фінансове забезпечення державних закладів вищої освіти України» є завершеною науковою працею, в якій отримано нові науково-обґрунтовані результати, що у сукупності дозволяють вирішити важливе завдання – розвиток теоретичних засад і удосконалення методологічних положень фінансового забезпечення державних закладів вищої освіти України в умовах економічних перетворень. Зміст автореферату відповідає положенням дисертації. Основні положення дисертаційної роботи опубліковані в статтях, у тому числі в наукових фахових виданнях, оприлюднювались на науково-практичних конференціях. Дисертаційне дослідження відповідає обраній темі, розкриває її та підтверджує, що автором вирішено поставлені у роботі завдання.

Положення дисертації в частині наукових результатів дослідження методології і фактичних даних, виявлених закономірностей і тенденцій, визначених елементів наукової новизни, висновків і рекомендацій та дисертація в цілому відповідають вимогам пунктів 9, 11, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, а її автор, Кладченко Марія Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:
кандидат економічних наук,
головний спеціаліст відділу співробітництва
з Міжнародним валютним фондом
Управління міжнародного співробітництва
Міністерство фінансів України

Н. М. Дибко
Н. М. Дибко